
**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2020
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
(ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)**

24/6/2020

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΤΣΙΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ - ΠΑΠΠΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΑΥΣΜΑ

ΤΣΙΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ - ΠΑΠΠΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΔΗΜΑΚΗ ΛΙΛΑ

ΘΕΜΑ Α1

α. Πεδινοί: Ήταν μια μεγάλη παράταξη που συγκροτήθηκε στην Εθνοσυνέλευση του 1862. [σχ. βιβλίο σελ.77: “Οι πεδινοί είχαν ως ηγέτη τον Δημήτριο Βούλγαρη, ο οποίος υπονόμει τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς. Με παρεμβάσεις στο στρατό επιχείρησε τη δημιουργία σώματος «πραιτοριανών»* για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία. Εμπόδιο στις επιδιώξεις του στάθηκαν πολιτικές ομάδες και θεσμοί. Ο Βούλγαρης έβρισκε οπαδούς ανάμεσα σ’ εκείνους που είχαν διοριστεί παράνομα στο στρατό ή στο δημόσιο, και φοβούνταν μη χάσουν τη θέση τους σε περίπτωση επικράτησης συνθηκών κοινοβουλευτικής νομιμότητας, σε άνεργους πτυχιούχους και στους μικροκαλλιεργητές.”]

β. Ομάδα Ιαπώνων [σχ. βιβλίο σελ.86: “Το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο έως το 1909 ήταν η εμφάνιση της κοινοβουλευτικής ομάδας των Ιαπώνων, πολιτικού μορφώματος υπό τον Δημήτριο Γούναρη, που ιδρύθηκε το 1906. Επίκεντρο της κριτικής του ήταν η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις εξελίξεις της κοινωνίας. Η ομάδα δεν μπόρεσε να επιβιώσει και διαλύθηκε το 1908.”]

γ. Λαϊκό κόμμα (1910): [σχ. βιβλίο σελ.93: “Πράγματι, στα μέσα του 1910 οι Κοινωνιολόγοι ίδρυσαν το Λαϊκό Κόμμα, με αρχηγό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Βασικές προγραμματικές δηλώσεις του ήταν η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης. Στις δεύτερες εκλογές του 1910 εξελέγησαν 7 υποψήφιοι του κόμματος, οι οποίοι παρείχαν κριτική υποστήριξη στους Φιλελευθέρους.”]

ΘΕΜΑ Α2.

α. Σ / β. Λ / γ. Λ / δ. Σ / ε. Λ

ΘΕΜΑ Β1

Σχ. βιβλίο σελ.26-27: “Το πιστωτικό σύστημα της χώρας βρισκόταν πραγματικά, κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας, σε πρωτόγονη κατάσταση. Ήταν συνδεδεμένο με το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων και ιδιαίτερα με τις εξαγωγές της σταφίδας. Οι έμποροι λειτουργούσαν και ως πιστωτές, με τοκογλυφικές διαθέσεις και όρους.

Ο δανεισμός κατευθυνόταν, ως επί το πλείστον, προς τους παραγωγούς και δημιουργούσε προϋποθέσεις εκμετάλλευσης, καθώς ουσιαστικά επρόκειτο για έναν τρόπο προαγοράς της επικείμενης παραγωγής, με δυσμενείς για τον παραγωγό όρους. Την ίδια στιγμή άλλοι κλάδοι της παραγωγής στερούνταν των απαραίτητων για την ανάπτυξή τους πιστώσεων, και έτσι περιορίζονταν οι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Η κατάσταση αυτή ήταν αντίθετη με τις προθέσεις και τις πολιτικές του κράτους και αποθάρρυνε τα ελληνικά κεφάλαια

του εξωτερικού. Οι προσπάθειες για την άρση όλων αυτών των εμποδίων υπήρξαν έντονες και προέρχονταν από πολλές πλευρές. Δεν απέβλεπαν τόσο στην εξάλειψη της τοκογλυφίας, όσο στην παράλληλη δημιουργία ενός πιο σύγχρονου πιστωτικού συστήματος, ικανού να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα ειδικών κοινωνικών ομάδων”.

ΘΕΜΑ Β2

Σχ. βιβλίο σελ.104-105: “Στην πολιτική πρακτική οι Φιλελεύθεροι ήταν αντιμέτωποι με δύο χρόνια προβλήματα: τη σχέση της πολιτικής εξουσίας με τους αξιωματικούς, και το καθεστωτικό. Η διαρκής αντιπαράθεση στο εσωτερικό του κόμματος για τα ζητήματα αυτά προκάλεσε αντιφατικές επιλογές. Σχετικά με το καθεστωτικό, άλλοι οπαδοί ήταν υπέρ της αβασίλευτης και άλλοι υπέρ της βασιλευομένης δημοκρατίας. Όσον αφορά τη σχέση του κόμματος με τους αξιωματικούς, από τη μια μεριά γινόταν κατανοητό ότι η πολιτικοποίησή τους δημιουργούσε κινδύνους για το πολίτευμα, από την άλλη όμως το φαινόμενο είχε αποκτήσει τέτοια δυναμική, ώστε δεν μπορούσαν να το αρνηθούν, καθώς υπήρχε κίνδυνος προσεταιρισμού των αξιωματικών από την αντίπαλη παράταξη.”

ΘΕΜΑ Γ1

Η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδας το 1927 έγινε λίγο πριν την παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 που ξεκίνησε από τη Ν. Υόρκη. Η κυβέρνηση του Βενιζέλου εφάρμοσε μέτρα στην εσωτερική και εξωτερική οικονομική πολιτική για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών του κραχ.

- α.** Σύμφωνα με το κείμενο Α του Κ. Κωστή η Τράπεζα της Ελλάδας ξεκίνησε τη λειτουργία της στις 14 Μαΐου 1928 και προχώρησε στη σύνδεση της δραχμής με την αγγλική λίρα δίνοντας την ευκαιρία στους Έλληνες να μετατρέψουν με περιορισμούς τη δραχμή σε λίρα “η δραχμή συνδεόταν με ένα νόμισμα χρυσής βάσης”. Με την σύνδεση αυτή η κυκλοφορία του νομίσματος στην Ελλάδα εξαρτιόταν από τις διαφοροποιήσεις των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας. **[σχ. βιβλίο σελ. 53 κεφ. 8:** “Πολύ γρήγορα πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συνάλλαγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε χρυσό. Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Η περίοδος αυτή κράτησε μέχρι τις αρχές του 1932, οπότε εκδηλώθηκαν

στη χώρα οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.”]

- β. Η οικονομική κρίση έφτασε στην Ελλάδα σε μια εποχή “ευημερίας”. [σχ. βιβλίο σελ. 54: “Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα. Την άνοιξη του 1932, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος, καθώς και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων.”]. Ανάλογες πληροφορίες προκύπτουν από το κείμενο του Χρήστου Χατζηιωσήφ, σύμφωνα με το οποίο η ελληνική κυβέρνηση και η Τράπεζα της Ελλάδος προσπάθησαν μάταια να αποτρέψουν την μετατρεψιμότητα της δραχμής και τελικά την υποτίμηση του εθνικού νομίσματος “προσπάθησαν να αποτρέψουν το αναπόφευκτο, δηλαδή την επίσημη εγκατάλειψη της ελεύθερης μετατρεψιμότητας της δραχμής στο πλαίσιο του κανόνα χρυσού συναλλάγματος”. Έτσι η Ελλάδα εισήλθε στο εθνικό χρεοστάσιο “αδύνατη εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους”. Το κείμενο Β συνεχίζει αναφέροντας ότι επιβλήθηκαν συναλλαγματικοί περιορισμοί για την αποφυγή της μετατρεψιμότητας της δραχμής που όμως οδήγησαν στην αντικατάσταση του διοικητή της Τράπεζας, Αλέξανδρου Διομήδη, επειδή θεωρήθηκε ότι διευκόλυνε τους μεγάλους βιομήχανους να εξαγάγουν τα κεφάλαια τους πριν την επιβολή των περιορισμών. [σχ. βιβλίο σελ. 54: “Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις εξωτερικές συναλλαγές, και μια πολιτική προστατευτισμού, με σκοπό την αυτάρκεια της χώρας. Η Ελλάδα μπήκε με τη σειρά της στο χώρο της κλειστής οικονομίας, όπου οι συναλλαγές καθορίζονταν περισσότερο από γραφειοκρατικές διαδικασίες παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες. Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήριγκ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.”].

Συνεπώς, και η Ελλάδα υπέστη τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης του 1932 οι συνέπειες της οποίας έγιναν ορατές και στο πολιτικό πεδίο

ΘΕΜΑ Δ1

Το ρωσικό κόμμα ήταν το τρίτο από τα ξενικά κόμματα που εμφανίστηκαν στην ελληνική πολιτική σκηνή λίγο μετά την επανάσταση μέχρι τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και χαρακτηριζόταν από σταθερές πολιτικές θέσεις.

α) [σχ. βιβλίο σελ. 66: “Η ομοιότητα με τα δύο άλλα κόμματα βρισκόταν στο γεγονός ότι στη Μεγάλη Δύναμη, στην οποία στήριζαν τις ελπίδες τους για την εξωτερική πολιτική, αναγνώριζαν και ένα πρότυπο για την εσωτερική οργάνωση της χώρας. Η Ρωσία μπορούσε να βρει αποδοχή από μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, επειδή ήταν η μοναδική Μεγάλη Δύναμη με ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα”]. Σύμφωνα με το κείμενο Β το ρωσικό κόμμα θεωρούσε ότι η Ρωσία ήταν η δύναμη που προστατεύει τους ορθόδοξους “αποτελεσματικώς και αφιλοκερδώς” για την ικανοποίηση των εθνικών δικαιών. Η φιλορωσική εφημερίδα “Αιών” αποκαλεί το ρωσικό κόμμα ως εθνικό γιατί βασιίζεται στις αρχές των πατέρων της ορθοδοξίας και προβάλλει το μεγαλείο του ελληνικού έθνους. Οι οπαδοί του ρωσικού κόμματος θεωρούσαν ότι η Ρωσία θα διώξει τους Τούρκους από τα Βαλκάνια και την Ανατολή. Παραπλήσιες είναι οι πληροφορίες που αντλούμε από το κείμενο Γ αναφορικά με τις ελπίδες των Ελλήνων για βοήθεια από τη Ρωσία στη αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού. Εμπειρίες προεπαναστατικές όπως τα Ορλωνικά και η συνθήκη του Κιουτσούκ – Καϊναρτζή (1774) που παρείχε τη δυνατότητα στους Έλληνες εμπόρους να πλέουν υπό τη ρωσική σημαία ευνόησε την οικονομική ανάπτυξη των Ελλήνων καθιστώντας τις Σπέτσες ως ένα σημαντικό εμπορικό κέντρο της Μεσογείου και δημιουργώντας στο λιμάνι της Οδησού ισχυρή ελληνική παροικία. Τα γεγονότα αυτά, έθρεψαν τις ελπίδες των Ελλήνων για βοήθεια της Ρωσίας στη διάρκεια του Αγώνα. Χαρακτηριστικό του ρωσικού κόμματος ήταν η άκρως συντηρητική στάση σε όλες τις επιλογές του. Σύμφωνα με το κείμενο Β και την άρνηση του Κολοκοτρώνη για παροχή συντάγματος εξαιτίας της πολιτικής ανωριμότητας του ελληνικού λαού αποδεικνύεται η συντηρητική αντίληψη του ρωσικού κόμματος. [σχ. βιβλίο σελ. 66: “Το θεμέλιο της κοινωνικής τάξης ήταν γι’ αυτό η θρησκεία. Σ’ αυτήν βασιζόταν και η νομιμότητα της εξουσίας. Έβλεπε την Εκκλησία σε διαρκή κίνδυνο και καταπολεμούσε τον κοσμοπολιτισμό και την οποιαδήποτε αποστασιοποίηση από τις παραδόσεις. Η ξενοφοβία, όπως επίσης η άρνηση του διαφωτισμού και της δυτικής παιδείας αποτελούσαν κυρίαρχες αντιλήψεις των μελών του. Προκειμένου να προσεγγίσει ευρύτερα στρώματα, απευθυνόταν συχνά στο θρησκευτικό συναίσθημα των Ελλήνων”]. [σχ. βιβλίο σελ. 67: “Απαιτούσαν την ίδρυση ενός ισχυρού κράτους, το οποίο, σε συνεργασία με τη Ρωσία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, θα φρόντιζε για την καθαρότητα της πίστης και θα αναγνώριζε στην Εκκλησία κυρίαρχη θέση.

Πίστευαν ότι κάποιοι ικανοί πολιτικοί γνώριζαν τα προβλήματα του λαού καλύτερα από τον ίδιο, κι αυτοί θα έπρεπε να κυβερνήσουν. Ήταν κατά κύριο λόγο αντισυνταγματικοί, υπέρ ενός συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης και κατά της πολυφωνίας, μολονότι σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται να συνεργάστηκαν στην ψήφιση συνταγμάτων¹. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στη στάση του ρωσικού κόμματος αναφορικά με τη θρησκεία [σχ. βιβλίο σελ. 67-68: “Το ιδιαίτερο πρόβλημα που έβλεπε το κόμμα των «ναπαίων» (όπως αλλιώς ονομαζόταν), στην περίοδο της βαυαροκρατίας, δεν ήταν ο αυταρχισμός του καθεστώτος, αλλά οι κίνδυνοι που αντιμετώπιζαν η πίστη και η Εκκλησία από τα μέτρα που ψήφισε η αντιβασιλεία, π.χ. το αυτοκέφαλο της Ελληνικής Εκκλησίας, η οποία έως τότε υπαγόταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Θεωρούσαν ότι η υποταγή της Εκκλησίας της Ελλάδας στο Πατριαρχείο επέτρεπε στη Ρωσία να επεμβαίνει για την προστασία των ορθοδόξων. Στην απόφαση για το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας οι ναπαίοι άσκησαν έντονη αντιπολίτευση²]. Από πληροφορίες που μπορούν να εξαχθούν από το κείμενο Α του John Petropoulos το ρωσικό κόμμα υποστήριζε το αυτοκέφαλο της εκκλησίας με στενές σχέσεις ωστόσο με το πατριαρχείο της Κων/πολης και την παροχή εξουσιών στην εκκλησία μέσα σε ένα καθεστώς ορθόδοξης μοναρχίας.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Χαρακτηριστικά το ίδιο κείμενο υποστηρίζει πως σε άλλα ζητήματα το ρωσικό κόμμα είχε “συγκεχυμένη ή ασυνεπή πολιτική” μιας και κινούνταν μεταξύ της απολυταρχίας και του φιλελεύθερου συνταγματικού καθεστώτος.

β) [σχ. βιβλίο σελ. 66: “Με το κόμμα αυτό συμπαρατάχθηκαν, ιδίως κατά την εποχή της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια, όσοι είχαν υποφέρει ιδιαίτερα κατά την εποχή της Επανάστασης και κατά τους εμφύλιους πολέμους: οι ακτήμονες, οι μικροϊδιοκτήτες γης, αγωνιστές και χαμηλόβαθμοι αξιωματικοί, μοναχοί, και δημόσιοι υπάλληλοι που διορίστηκαν από τον Καποδίστρια και μετά τη δολοφονία του απολύθηκαν³]. Προσθετικά το κείμενο Δ αναφέρει ότι με το ρωσικό κόμμα παρατάχθηκαν λαϊκά στρώματα, κοσμικοί και κληρικοί εμφορούμενοι από βαθιά θρησκευτικά συναισθήματα προτάσσοντας τους κινδύνους για την ορθοδοξία από τα μέτρα των βαυαρικών κυβερνήσεων που προχώρησαν στο κλείσιμο των μοναστηριών. “ανοιχτά αντιστρατεύονταν τα κυβερνητικά μέτρα”.

Συμπερασματικά το ρωσικό κόμμα διεύρυνε τη λαϊκή του βάση παρά τα χτυπήματα που είχε δεχθεί εξαιτίας των στενών δεσμών του με την ορθοδοξία και επικαλούμενο το βαθύ θρησκευτικό αίσθημα των Ελλήνων.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΑΥΣΜΑ

ΤΣΙΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ - ΠΑΠΠΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΑΥΣΜΑ

ΤΣΙΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ - ΠΑΠΠΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΑΥΣΜΑ

ΤΣΙΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ - ΠΑΠΠΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ